

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
PL33
00023 VALTIONEUVOSTO

Tausta

Uudistetun arpajaislain (2001/1047) 20a §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysjärjestöjen neuvottelukunnasta ja sen arviointi- ja avustusjaostosta (myöhemmin arviointi- ja avustusjaosto tai jaosto), jotka valtioneuvosto asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Arviointi- ja avustusjaoston tehtävänä on antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävien avustusten jaosta sekä tehdä arviointeja avustettavien järjestöjen toiminnasta.

Valtioneuvoston asetuksen 1555/2016 3§:ssä määritellään arviointi- ja avustusjaoston kokoonpanosta: arviointi- ja avustusjaostossa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään viisi muuta jäsentä ja näillä henkilökohtaiset varajäsenet. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 6.4.2017 päätöksellään jaoston toimikaudelle 16.4.2017–15.4.2021.

Lausunnon antamisen hetkellä arviointi- ja avustusjaostoon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä viisi jäsentä, joille kullekin on nimetty varajäsen. Jaoston puheenjohtajaksi on nimitetty valtiopäiväneuvos Raimo Vistbacka ja varapuheenjohtajaksi dosentti Jorma Niemelä. Lisäksi jäseniksi ja varajäseniksi ovat nimitetty seuraavat henkilöt (henkilökohtaiset varajäsenet suluissa): etuuspäällikkö Tuula Ahlgren (professori Aila-Leena Matthies), maakuntaneuvos Kyösti Juujärvi (erityisasiantuntija Ellen Vogt), professori Ossi Rahkonen (VTT, apulaisprofessori Nelli Hankonen), kehittämisspäälikkö Airi Partanen (dosentti Reijo Väärälä) ja professori Mikko Niemelä (kaupunkineuvos Hannes Manninen).

Lausuntopyyntö

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt 09.12.2019 arviointi- ja avustusjaostoa antamaan lausunnon Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukseen (myöhemmin STEAn) avustusehdotuksesta koskien vuoden 2020 avustusehdotusta. Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettu tuotto käytetään avustusten myöntämiseen oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätoille.

Materiaalin käsittely

Lausunnon antamista varten arviointi- ja avustusjaosto on saanut STEAn avustusehdotuksen, joka on sisältänyt kultakin avustuskohteelta käyttötarkoituksen, haetun euromäärän, ehdotetun euromäärän, mahdollisen ohjeellisen avustussuunnitelman sekä valmistelijan perustelut avustuskohteelle.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Avustusehdotus on esitelty jaoston kokouksessa 3.12.2019, minkä jälkeen jaoston jäsenillä on ollut mahdollisuus esittää yleisiä tai kohdekohtaisia kysymyksiä. STEA on vastannut esitettyihin kysymyksiin kirjallisesti ja esitellyt vastaukset suullisesti 10.12. ja 13.12.2019 pidetyissä kokouksissa.

Jaostolle on myös esitelty pienavustuksia koskeva selvitys 3.12.2019 kokouksessa.

Menettelytapa

Lausunnossaan jaosto ei ole nähnyt tarpeelliseksi ottaa kantaa yksittäisiin avustusehdotuksiin, mutta on kiinnittänyt huomiota Järjestö 2.0 -kokonaisuuden jatkuvuuteen. Lisäksi jaosto on kiinnittänyt huomiota avustusehdotuksen periaatteellisiin kysymyksiin ja laajempiin kokonaisuuksiin. Jaosto on arvioinut avustusehdotuksesta nousevia havaintoja ja peilannut niitä avustustoiminnan painotuksiin ja strategiaan. Lisäksi havaintoja on pohdittu suhteessa mahdolliseen avustusvaroissa tapahtuvaan muutokseen.

Koska avustusehdotus ei ole päätös, avustusehdotukseen ei voi hakea oikaisua. Järjestö voi kuitenkin halutessaan ilmaista kannanottonsa STM:n kirjaamoon. Kannanotot avustusehdotuksesta ja oikaisupyynnöt avustuspäätöksestä käsittelee Sosiaali- ja terveysministeriö. Jaosto ei käsittele jaoston jäsenille tulleita kannanottoja.

Hyvä- ja huono-osaisuuden alueellinen jakautuminen suhteessa avustusten jakautumiseen

Hyvä- ja huono-osaisuuden alueellisesta jakautumisesta on saatavilla runsaasti erilaista tilastotietoa. Jaosto toivoo, että väestövastaavuuden lisäksi STEAn avustusehdotusprosessissa otettaisiin vahvemmin huomioon myös alueelliset hyvinvointi- ja sairastavuustilastot. Avustuskokonaisuuksia tulisi tarkastella suhteessa sen aiheen mittaristoihin.

Jaosto kiinnittää myös huomiota siihen, että alueilla, joissa olisi suuri tarve järjestöjen tuelle, ei välttämättä ole voimavaroja osallistua järjestötoimintaan ja hakea avustuksia. Tämän korrelaation rikkominen olisi yhteiskunnallisesti tärkeää.

STEA on aloittanut yhteistyön THL:n kanssa, jotta sote-järjestötoimintaa voitaisiin tarkastella paremmin myös alueellisten tarpeiden näkökulmasta. Jaosto pitää tärkeänä, että yhteistyötä jatketaan osana STEAn arviointitoiminnan kehittämistä. Yhteistyön tavoitteena on, että STEAn arviointitiedoista saatavat indikaattorit olisivat osa THL:n alueellisia yhteindikaattoreita.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustussasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Jaosto on perehtynyt pienavustuksiin ja jäsenjärjestöavustuksiin ja toivoo, että näitä avustusmuotoja aktiivisesti kehitettäisiin vastaamaan edellä mainittuihin haasteisiin sekä kansalaisjärjestötoiminnan kehittämiseen.

Järjestöjen tuki sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on selkeä kirjaus siitä, että uusi sote rakennetaan maakuntien pohjalle. Tätä taustaa vasten arviointi- ja avustusjaosto katsoo, että Järjestö 2.0 -toimintaa ei tulisi purkaa ennen kuin sen jatkosta on selkeä näkemys.

Jaosto näkee, että maakuntatason toiminta on tärkeää asiakaspolkujen rakentamisen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta uudessa järjestelmässä. Maakuntien perustaminen merkitsee kansalaisyhteiskunnalle ja sen järjestöille uutta osallistumisen ja vaikuttamisen haastetta.

Jaosto ehdottaa, että Järjestö 2.0 -toimintojen toimintaedellytykset turvataan vuodelle 2020. Tähän liittyvää avustushakua valmisteltaessa vuodelle 2021 tulee kuulla maakuntien toimijoita.

Sote-järjestöjen rahoitus tulevaisuudessa

Arviointi- ja avustusjaosto esittää huolensa siitä, miten suomalainen yhteiskunta jatkossa tulee toimimaan heikossa asemassa olevien ihmisten auttamiseksi sosiaali- ja terveysjärjestöille suunnatun rahoituksen mahdollisesti pienentyessä. Julkisuudessa on esitetty mahdollisuutta järjestöjen rahoituksen siirtämisestä osaksi valtion budjettia.

Jaosto katsoo, että nykyisessä järjestelmässä STEA pystyy huomioimaan joustavammin yhteiskunnan muuttuvat tarpeet. Avustusprosessi huomioi erilaiset ja eri kokoiset avustuksen hakijat. Valmistelua tehdään virkavastuulla. STEAn avustusehdotuksessa huomioidaan myös järjestöjen toiminnan tuloksellisuus sekä avustusten käytön laillisuus.

Mikäli jaettavat avustusvarat tulevaisuudessa vähenevät, jaosto näkee edelleen tärkeänä uusien toimintojen rahoittamisen, jolla on merkitystä sekä innovaatioiden näkökulmasta, että uudenlaisen kansalaisjärjestötoiminnan mahdollistamisessa.

Jaosto näkee tärkeänä, että järjestöt varautuvat jaettavien avustusvarojen laskun aiheuttamiin muutoksiin.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Kokemusasiantuntijuus

Jaosto pitää hyvänä sitä, millä tavoin kokemusasiantuntijuus näkyy avustusehdotuksessa. STEAlla ja jaostolla on yhteinen ymmärrys kokemusasiantuntijatoiminnan mahdollisuuksista ja haasteista. Kokemusasiantuntijuudella voidaan katsoa olevan tärkeä rooli yhteiskunnan palvelujen kehittämisen ja osallisuuden edistämisen näkökulmasta.

Kokemusasiantuntijatoiminnan tuloksellisuudesta ja tarkoituksenmukaisista rakenteista tarvitaan kuitenkin enemmän tietoa ja jaosto ehdottaa selvityksen tekemistä aiheeseen liittyen.

Rahapelihaittojen ehkäisy STEA-avusteisessa toiminnassa

Rahapelihaittojen vähentämiseen liittyvät hanke- ja toiminta-avustukset ovat lisääntyneet viimeisen neljän vuoden aikana, mitä jaosto pitää tärkeänä ja hyvänä kehityssuuntana. Myös erityisryhmille tarjottava tuki on lisääntynyt.

Jaoston mielestä rahapelihaittojen vastaista työtä tulisi tehdä myös osana järjestöjen perustoimintaa.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustussasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Helsingissä 13.12.2019

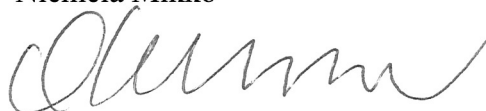
Vistbacka Raimo, pj.

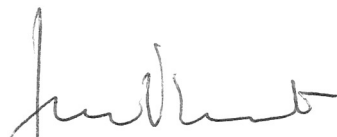
Ahlgren Tuula

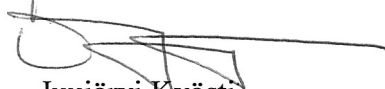
Niemelä Mikko

Rahkonen Ossi

Niemelä Jorma, vpj.

Juujärvi Kyösti

Partanen Airi